või viilkatusega. Uuemal ajal on hakatud lautu ja talle ning reheaaluseid ka põldudelt koristatud rändkividest ehitama. Võrdlemisi vähesed väikesed viljapuu-aiad on asetatud ikka elumaja otsa. Viljapuu- ja sagedasti ettetulev pleekaed, samuti ka õu, kuhu tänavalt kahe poolega või laiem ühe poolega lattvärav viib, on piiratud enamasti rõht- või kuuseokstest punutud taraga. Põllud ja koplid on kõik roikaist rõht- või püstandtaraga ümbritsetud, mis loomakarjatamisele suureks hõlbustuseks.

Asulad on koondunud enamasti kõrgemaile kohile — kühmadele ja künniseile, mis harimiseks kõlblikuma maana asuvad soode ja metsade vahel. Külad on enamasti hajakülad ja ainult mõned vähemad (Tõlga, Västriku, Kiisa jt.) esindavad sumbkülasid ning Rajaküla ka ahelküla. Palju elamuid asub erak-õuedena teistest eemal kesk metsi.

Liikimisteed. Asudes metsade ja soode taga, kaugel suuremaist liikimiskeskusist ja raudteist (lähem raudteejaam Jõgeva on maanteed kaudu kiriku alt 52.8 km, Rakvere 58.9 km, Tartu 82.2 km) on Avinurme ühendusteede ja läbikäimise suhtes väga ebasoodsais tingimusis. Kihelkonda lõikab ainult üks maantee, mis Lohusuust läbi Avinurme lõunaosa Tartu-Rakvere postteele ulatub. Halvasti parandatud, rööplised kirikuteed, mis sellele maanteele välja toovad, looklevad metsis ja sois, kõrgemaid kohti otsides. Madalamail lodukohil on neid täidetud kuuseokstega, mis kõrvalt kraavist peale loobitud mulla ja rabamuda alt tüügastega ähvardavalt välja paistavad. Külavahe-teed, mida ainult hädakorral parandatakse, on veel halvemad; neid kasutatakse ainult kuival ajal ja rohkem jalgsi. Üksikuid asulaid ja elamuid seovad läbi metsade veel jalgraad, kus on vesiseile kohile pandud puud (purded), nagu Maetsma ja Paadenurme vahel. Soodsamad on liikimisvõimalused talvel, kus reeteed otse üle soode viivad. Suvel hõlbustab liikumist ainult Lohusuu (14.8 km) ja osalt ka Mustvee (20.8. km kirikuteed läbi Jõemetsa Piilsi) laeva-peatuskohad.

Majanduslised olud. Majandusliselt ei või Avinurme nimetada jõukaks, kuid ta on siiski omaga läbisaav. Põllumaa headus on alla keskmist, sest vähesigitavad rebuliivased ja kruusased kühmud ning künnised ei võimalda head viljakasvu (saak 3 ja 6 seemne vahel). Paremaks põllumaaks loetakse Maetsma, Änniksaare ja Avinurme põlde kiriku ümbruses. Talud on enamasti väikesed, tekkinud suuremate talude jaotamisest juurdekasvavate perekonna-liikmete vahel ja Avinurme mõisa (end. kroonu mõisa) jaotamisest 6.5 ha kohtadeks.

Põllundus ja karjandus ei ole tarvilisele kõrgusele arenenud, olgugi et on edasipüüdu märgata. Põllupidamises valitseb veel neljapõllu-süsteem ja ainult harva kohtame kuue-seitsme põllu süsteemi. Põldusid haritakse enamasti vanemate põllutöö-riistadega (harksahad, puuäkked jne. on veel sagedad); põllutöö-masinad on haruldased, eriti põhja pool, kus tuleb küla peale 2—3 hobuse-rehepeksumasinat. Sama vähe ettevõtlikkust on ka karjakasvatamises. Suvel toidab kari end metsas ja talvel kodus, kus peale sooheinte ja põhu